

ตำบลสะโน

อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ร่วมมือ ร่วมใจ สานเครือข่ายสัมพันธ์
สร้างสรรค์อย่างพอเพียง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๕ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๘ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๒ แผนที่ความรู้
- ๓๔ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๘ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลสะโน

"ชุมชนมีสุขภาพที่ดี มีรายได้เพิ่ม มีสินค้าน้องคง
ลดการใช้สารเคมี ร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม"

โมเดลสะโน : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

การเตรียมความพร้อมและจัดทำแผน
เก็บ/วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน กำหนดนิยามความพอเพียง

การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ
โครงการฯ
อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้

การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้แผน
ตำบลวิถีพอเพียง

การติดตามและสรุปบทเรียนต่อเนื่อง

- ประชุมประจำเดือน
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในและนอกตำบล
- สรุปบทเรียนเพื่อยกร่างแผนประจำปี

การจัดการความรู้

- พัฒนานักจัดการความรู้และวิทยากรชุมชน
- จัดทำชุดความรู้
- พัฒนาสื่อการเรียนรู้

สภาพ แวดล้อม

จากวิถีดั้งเดิมของชุมชน การดำรงอยู่ของชาวบ้านสะโนที่ส่วนใหญ่มุ่งขายแรงงาน มองข้ามการพัฒนาที่ดินถิ่นอาศัย เนื่องจากความขัดสนในด้านการเงิน ปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุนด้านการเกษตร และภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งความขัดแย้งในชุมชนเพื่อช่วงชิงพื้นที่การผลิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้กลายเป็นปัจจัยที่ภาครัฐได้ยื่นมือลงมาช่วยเหลือแก้ไข ด้วยการให้ความรู้ และส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งเป็นการจุดประกายต่อยอดความคิดของคนในชุมชนในการพึ่งพาตนเอง และด้วยพลังความมุ่งมั่นและศักยภาพ เครือข่ายความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติจึงก่อเกิดผู้นำ จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการเรียนรู้ตามแบบอย่างจึงสามารถเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนามาเป็นชุมชนเข้มแข็งและสร้างสรรค์ความสุขแบบพอเพียงได้อย่างยั่งยืน

พื้นที่ตำบลสะโนตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสำโรงทาบ เป็นระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดสุรินทร์ เป็นระยะทาง ๖๖ กิโลเมตร มีลำห้วยทับทันไหลผ่านทางทิศตะวันออกของตำบล สภาพภูมิประเทศ มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายของพันธุ์สัตว์ บริเวณพื้นที่ราบเหมาะสำหรับการปลูกข้าวในฤดูฝน ตำบลสะโนประกอบด้วย ๘ หมู่บ้าน ๖๘๕ หลังคาเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยรวมถึงกลุ่มคนที่อพยพมาจากประเทศลาวเป็นส่วนใหญ่ คนพื้นที่แถบนี้จึงมีคนภูยที่มีภาษาพูดแบบเขมรผสมลาวตามการตั้งหลักแหล่งของบ้านเรือนยุคนั้น (ส่วย) ประชากรในตำบลมีประมาณ ๓,๔๐๐ คน โดยมีเนื้อที่รวมของตำบลประมาณ ๓๐.๓๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๘,๘๕๖ ไร่

ความเป็นมา

พัฒนาการดำเนินงานพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลสะโน ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาจากหน่วยงานในท้องถิ่นและจากส่วนกลางที่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุน ซึ่งมีพัฒนาการก่อนที่จะมีการสนับสนุนการพัฒนาจากรัฐบาลส่วนกลางนั้น ตำบลสะโนได้มีการพัฒนาและปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตตั้งแต่ยุคสมัย

พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๕๐๔

ยุคก่อตั้งชุมชน

ช่วงการจับจองพื้นที่ก่อตั้งชุมชนไม่ปรากฏปีที่แน่ชัด แต่มีการก่อสร้างวัดโพธิ์ศรี (น้ำท่วม) บนเนื้อที่ ๒๐ ไร่ ๒ งาน และมีการตั้งโรงเรียนประถมที่แยกออกมาจากโรงเรียนบ้านกระอ่อม ตำบลกระอ่อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เป็นโรงเรียนบ้านสะโน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ ตั้งแต่วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยใช้ศาลาวัดบูรณเป็นสถานที่เรียน และมีการพัฒนาอาคารสถานที่ในเวลาต่อมา

พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๘

ยุคพัฒนาและขยายชุมชน

ชุมชนเริ่มมีการถางป่าโคกแหมเพื่อจับจองที่ดินทำกินและทำไร่ป่อมากขึ้น บริเวณป่าโคกแหมนั้นอยู่ใกล้แหล่งน้ำทำให้สะดวกต่อการบรรณาการผลิตป่อของคนในชุมชน ดังนั้นพื้นที่ป่าแถบนี้จึงถูกทำลายอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เริ่มมีการตั้งวัดแสงธรรม (นายาว) ให้เป็นศูนย์รวมในการพัฒนาจิตใจอีกหนึ่งแห่ง ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๘ กังวาน ศิริรังศรี กำนันตำบลกระอ่อม ได้ขอแบ่งพื้นที่การปกครองใหม่ เนื่องจากตำบลกระอ่อมมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองหลายหมู่บ้านและไม่สะดวกในการดูแลบริหารจัดการ ทำให้เกิดการแบ่งพื้นที่เป็นตำบลสะโนขึ้น

พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๔๗

ยุคขยายการพัฒนา นำพาไปสู่ความขัดแย้ง

ตำบลของตำบลสะโนได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองตามนโยบายจากภาครัฐ โดยจากรูปแบบสภาตำบลเปลี่ยนสถานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลสะโน เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่ยังคงวิถีชาวบ้านแบบดั้งเดิม ด้วยการทำนาและปลูกพืชผักสวนครัว ชาวบ้านบางกลุ่มยังคงปลูกป่อ และเริ่มหันมาปลูกพริก ปลูกหอมแดง กระเทียมเพื่อขาย จนทำให้เกิดปัญหาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยชาวบ้านได้บุกรุกพื้นที่ป่าโคกแหมเพื่อเอาที่ดินตามสิทธิการจับจองตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษขึ้นเพราะมีการปลูกกล้วย อ้อย หอม กระเทียม พริก ฯลฯ ไว้ในที่ดินเดิม ซึ่งในขณะที่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นทางราชการได้ประกาศให้ป่าโคกแหมเป็นป่าสาธารณะ

พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๒

ยุคชุมชนจัดการตนเอง

มีการบุกรุกพื้นที่ป่ามากขึ้น จนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของคน ๒ ตำบล คือตำบลกระออมและตำบลสะโน เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ผู้นำทั้งสองตำบลจึงได้สร้างสำนักสงฆ์ในป่าโคกแหมเพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่ป่า และเป็นศูนย์กลางในการลดความขัดแย้ง ในขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลสะโน ได้เข้าไปสร้างโรงปุ๋ยใกล้กับสำนักสงฆ์ และมีการปลูกต้นไม้เสริมในพื้นที่ป่า และยังคงมีการลักลอบถนงค์ไม้ที่นำไปปลูกจากชาวบ้านที่เสียผลประโยชน์ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตำบลสะโนจึงสมัครเข้าร่วมโครงการรักษ์ป่าสร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง

■ กุณตำบล

ด้วยสังคมที่มีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ และการพัฒนาที่เกิดจากการสนับสนุนทุนจากภาครัฐ ยังส่งผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมสร้างรายได้ในการดำรงชีพของคนในชุมชนในตำบลสะโน มีการจัดตั้งกลุ่มงานต่างๆ เช่น กลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มส่งเสริมสตรี เป็นต้น รวมทั้งจัดโครงการพัฒนากองทุนเพื่อใช้ในการสนับสนุนการลงทุนในภาคการเกษตรของสมาชิก ในลักษณะของกองทุนหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียงหรือการพึ่งตนเอง ซึ่งถือเป็นความพยายามในการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เพื่อพัฒนาคนในตำบลพร้อมทั้งสนับสนุนกองทุนให้เกิดทุนหมุนเวียนในภาคเกษตรกรรมและการดำรงชีวิต

จากความพยายามในการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เพื่อพัฒนาคนในตำบล และการสนับสนุนกองทุนเพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในภาคเกษตรกรรม แต่ปัญหาภาพรวมในการดำรงชีวิตของตำบลสะท้อนยังมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการอพยพย้ายถิ่นหรือการออกไปหางานทำในพื้นที่อื่น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ด้วยการลงทุนมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ผลผลิตน้อย รายได้ต่ำ ยากจน ชาวบ้านขาดการเรียนรู้ ไม่มีวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชุมชนเริ่มมีแนวคิดในการหันมาพึ่งตนเอง 💧

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

จากตำบลสะโนได้เข้าร่วมโครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล
วิถีพอเพียง ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งมีการดำเนินงานในระยะที่ ๓ โดยมี
ประคิษฐ สมัญญา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะโนเป็นผู้รับผิดชอบและ
ประสานงาน ได้วางแผนเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน คือ "มุ่งพัฒนาตำบลตาม
แนววิถีพอเพียง" โดยร่วมจัดการประชุม การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ
และคัดเลือกเจ้าหน้าที่ประจำตำบล จากผู้นำชุมชน ครู และผู้นำผู้ที่เป็นที่
ยอมรับของท้องถิ่นประมาณ ๗ คน เป็นคณะกรรมการโครงการฯ ระยะแรก
ต่อมาได้มีการคัดเลือกอย่างเป็นทางการ จากนั้นจึงเริ่มดำเนินงานโดยร่วมกัน
วางแผนการจัดเวทีชี้แจง โดยการใช้สื่อแนะนำโครงการฯ ทั้งระดับหมู่บ้าน
และระดับตำบล ใช้สื่อจากวิถีทัศน์ของโครงการฯ ฉายชี้แจง ในการจัดเวทีนั้น
มีทั้งการจัดระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล ซึ่งผลจากการชี้แจงเกิดการวิเคราะห์
ร่วมกันในระดับแกนนำ พบว่าตำบลสะโนเป็นพื้นที่อิงระบบการตัดสินใจของ
ผู้นำทางด้านชาติพันธุ์สูง จึงควรจัดเวทีระดับตำบลเพื่ออาศัยเวทีในการสร้าง
แกนนำสำคัญให้เกิดการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนร่วมกันใน
การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการโครงการฯ
เริ่มต้นจากตัวแทนชุมชนเป็นตัวแทนในการจัดทำแผนงาน เข้าร่วมแลกเปลี่ยน
เรียนรู้โครงการฯ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการฯ ในระยะต่อไป
ดังนั้นคณะกรรมการโครงการฯ จึงเริ่มต้นโดยมีการวางแผนงานและการจัดเวที
ชี้แจงโครงการฯ ให้เกิดความเข้าใจในทุกระดับ จัดเป็นแนวทางในการบูรณาการ
แผนงานและกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมพร้อมชุมชนในการเข้าร่วม
กิจกรรมต่อไปในอนาคต

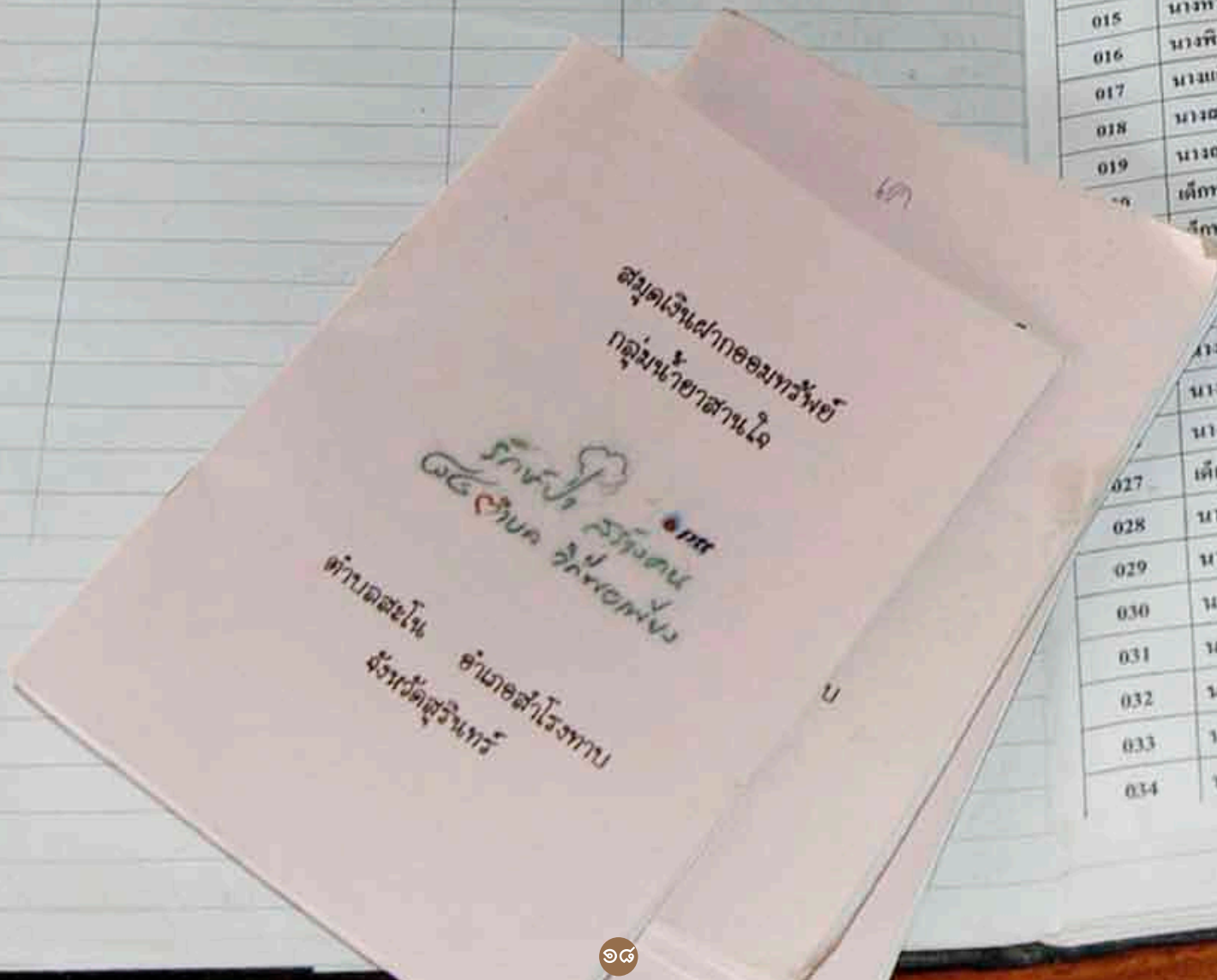
2

ประชุมเดือนมิ.ย. ๕๔ ๐๐๓.

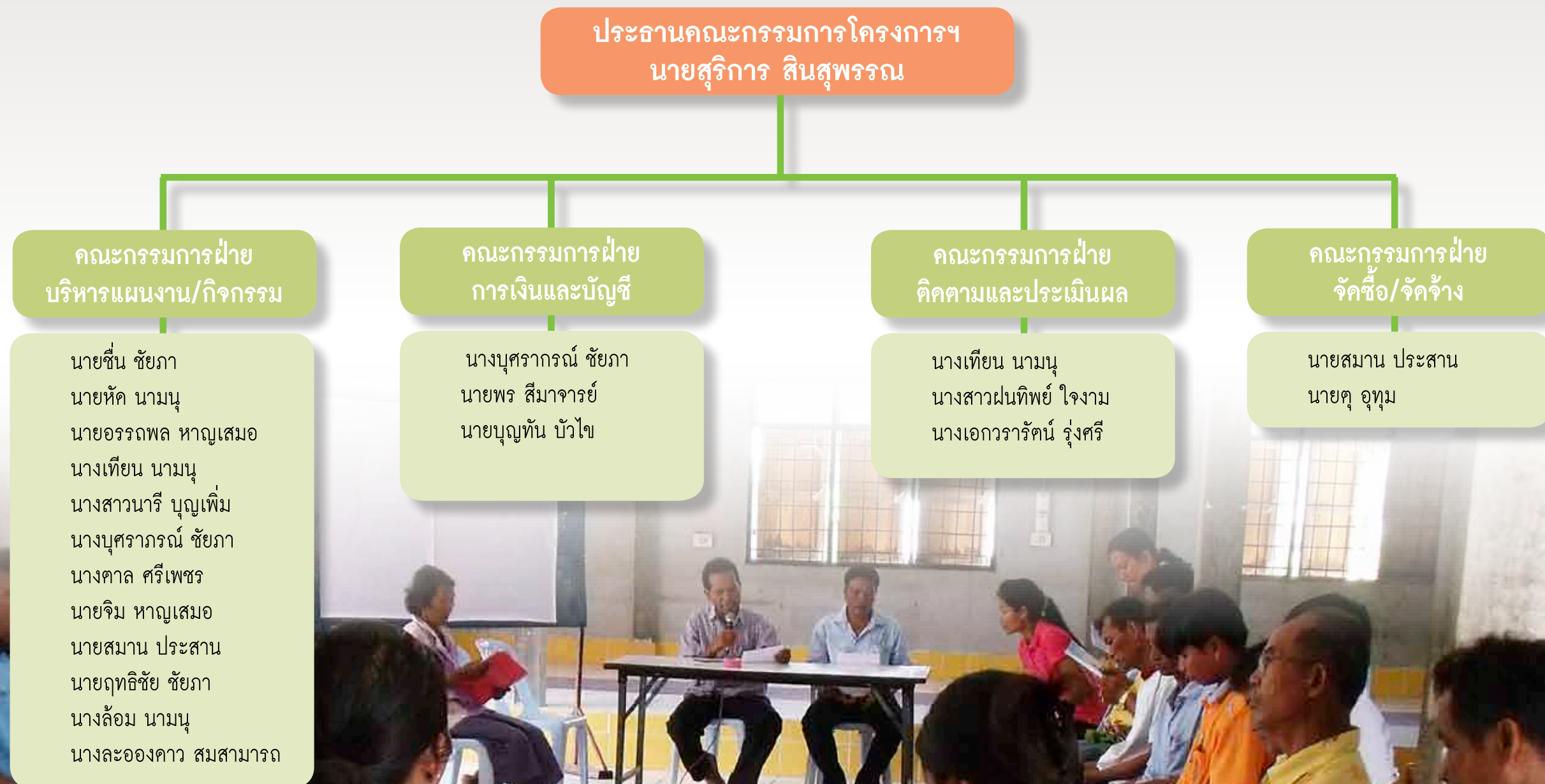
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวน	ตำแหน่ง
035	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
036	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
037	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
038	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
039	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
040	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
041	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
042	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
043	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
044	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
049	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู

ประชุมเดือนมิ.ย. ๕๔ ๐๐๓.

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวน	ตำแหน่ง
01	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
02	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
03	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
04	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
05	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
06	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
07	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
08	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
09	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
10	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
11	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
12	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
13	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
14	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
15	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
16	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
17	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
18	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
19	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
20	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
21	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
22	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
23	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
24	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
25	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
26	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
27	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
28	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
29	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู
30	นางสาววิมลรัตน์ เบ็ญจามณี	30	ครู

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลสะโบ

ด้วยชุมชนมองว่าโครงการฯ เป็นของชุมชน จึง
ควรบริหารงานด้วยชาวบ้าน มีการคัดเลือกจากตัวแทน
ของแต่ละหมู่บ้านขึ้นมา เพื่อให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ
โครงการฯ เอง และจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ คัด
เลือกจากส่วนที่เป็นประชาชนทั่วไป และส่วนที่เป็นผู้นำ
ชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
หรือครู ให้โดยมีหน่วยงานในท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา ดังนั้น
การผสมผสานบทบาทหรือสถานะทางสังคมของคณะ
กรรมการโครงการฯ จึงมีทั้งส่วนมาจากผู้นำอย่างเป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ ซึ่งต่างช่วยกันขับเคลื่อนงาน
ให้ไปยังสู่เป้าหมายของโครงการฯ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการ
พึ่งพาตัวเองได้

นอกจากนี้คณะกรรมการโครงการฯ ยังได้แบ่งเป็น
คณะกรรมการชุดย่อย เช่น ผู้รับผิดชอบแผนงาน
คณะกรรมการติดตามแผนงานซึ่งจะมีทั้งระดับหมู่บ้าน
และระดับตำบล โดยแต่ละคณะจะวางแผนในการติดตาม
การดำเนินงานกันเองรวมถึงสร้างเครื่องมือติดตาม เช่น
แบบติดตามบัญชีครัวเรือนแบบติดตามคนต้นแบบ เกณฑ์
ติดตามหมู่บ้านวิถีพอเพียงเป็นต้นหลังจากนั้นจึงนำผล
ที่เกิดขึ้นมาแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการโครงการฯ
ได้รับทราบ

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล

ในด้านประสานงานกับโครงการฯ นอกจากคณะกรรมการโครงการฯ แล้วยังมีเจ้าหน้าที่ประจำตำบล โดยได้มีการคัดเลือกจากบุคลากรของชนในตำบล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความขยันและมีความตั้งใจจริง พร้อมทั้งจะเรียนรู้งานพัฒนาตำบลและทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงและสร้างสรรค์งานพัฒนาตำบลควบคู่ไปกับชุมชนได้อย่างเป็นระบบ ภาระหน้าที่หลักคือ การจัดประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลการใช้พลังงานครัวเรือนของชุมชน และนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การทดลองเรียนรู้ระบบบริหารจัดการ การติดตามพัฒนาครัวเรือนพอเพียงอาสาทั้งเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน การทำการเกษตรผสมผสาน การสร้างพลังงานทดแทนในท้องถิ่น โดยร่วมมือกับคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อจัดการระบบการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดการจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียงตามความต้องการของชุมชน

เจ้าหน้าที่ประจำภาค

เจ้าหน้าที่ประจำภาคต้องทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในงานพัฒนาชุมชนมากกว่า โดยมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนงานทางความคิดให้กับชุมชน และร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการ ตามแผนวิถีพอเพียงของตำบล ตลอดจนให้ความช่วยเหลืองานด้านบริหารจัดการกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลให้เป็นไปตามเป้าหมาย และแนวทางที่โครงการฯ กำหนด อีกทั้งยังนำระบบแนวทางการทำงานของโครงการฯ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติในชุมชนช่วยให้เรียนรู้งานได้เร็วขึ้น

ที่ปรึกษาภาค

เป็นผู้รับผิดชอบงานพัฒนาตำบลให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ควบคุมการขับเคลื่อนงาน ให้เกิดรูปธรรมความพอเพียงอย่างคุ่มค่า และมี ประสิทธิภาพตามแผนตำบลวิถีพอเพียง นอกจากนี้ ด้วยคำแนะนำจากที่ปรึกษาภาค ทำให้เกิดความ หลากหลายของรูปแบบในการเรียนรู้และสามารถ ขับเคลื่อนงานได้อย่างต่อเนื่อง จากกลไกต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ คณะกรรมการโครงการฯ ได้เข้าใจเรียนรู้กระบวนการ และจัดทำแผนงานต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ 💧

รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ พลังงานทางเลือก

ในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนตำบลสะโนแต่เดิมนั้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นและส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรเป็นหลักและมองข้ามรูปแบบของการใช้พลังงานไป เมื่อเข้าร่วมโครงการ และมีการสำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจและพลังงานชุมชน พบว่าหลายครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายจากการซื้อแก๊สหุงต้ม ถ่าน และใช้ฟืน ซึ่งที่มาของถ่านและฟืนเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า และการเผาถ่านแบบดั้งเดิม (เตาหลุมฝัง) ทำให้สูญเสียทรัพยากรป่าไม้ อันเนื่องมาจากการเผาถ่านที่ไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการซื้อวัสดุเชื้อเพลิง รวมไปถึงการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ไปอย่างน่าเสียดาย หลังจากการเข้าร่วมกับโครงการ คณะกรรมการโครงการและครัวเรือนพอเพียงอาสา ได้มองเห็นช่องว่าง จุดสำคัญที่จะมาปรับเปลี่ยนแนวคิดในการใช้พลังงานของชุมชน เนื่องจากชุมชนยังคงใช้พลังงานเป็นไปตามวิถีเดิม โดยใช้พลังงานเชื้อเพลิงจากไม้ และผลิตในรูปแบบดั้งเดิม คือ เเผาแบบ

ฝักรูป ใช้ไม้ที่ตัดโคนจากไม้ใหญ่ ส่วนเศษกิ่งไม้เล็กๆ ไม้ได้นำไปใช้ในการเผา เนื่องจากไม้กิ่งเล็กเมื่อเผาแบบเตาฝักรูป บางพื้นที่เรียก "เตาผี" จะกลายเป็น จี๊ถั่ว กิ่งไม้จึงถูกทิ้งไปโดยไร้ประโยชน์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และการใช้ ประโยชน์จากมูลสัตว์ได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นการจัดการของโครงการฯ ในช่วงแรก ทางโครงการฯ จึงให้ข้อมูลด้านการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในเรื่องของเทคโนโลยี การใช้พลังงานทางเลือก เช่น เตาซูปเปอร์อั้งโล่ เตาเผาถ่านคั่วยัด ๒๐๐ ลิตร บ่อหมักแก๊สชีวภาพ เป็นต้น

หลังจากที่คณะกรรมการโครงการฯ ครั้วเรือนพอเพียงอาสาและชุมชน ได้ไปศึกษาดูงานด้านพลังงานชุมชนแล้ว ได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงความ เป็นไปได้ในการที่จะนำความรู้เรื่องการเผาถ่านจากถ่านน้ำมัน ๒๐๐ ลิตร มาใช้ในชุมชน และได้หาอาสาสมัครผู้สนใจเรียนรู้เทคโนโลยีแต่ละอย่าง เพื่อวางให้เป็นผู้ฝึกทักษะและเรียนรู้ให้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างและพัฒนาเป็น จุดเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับครัวเรือนพอเพียงอาสาและผู้สนใจอื่นๆ

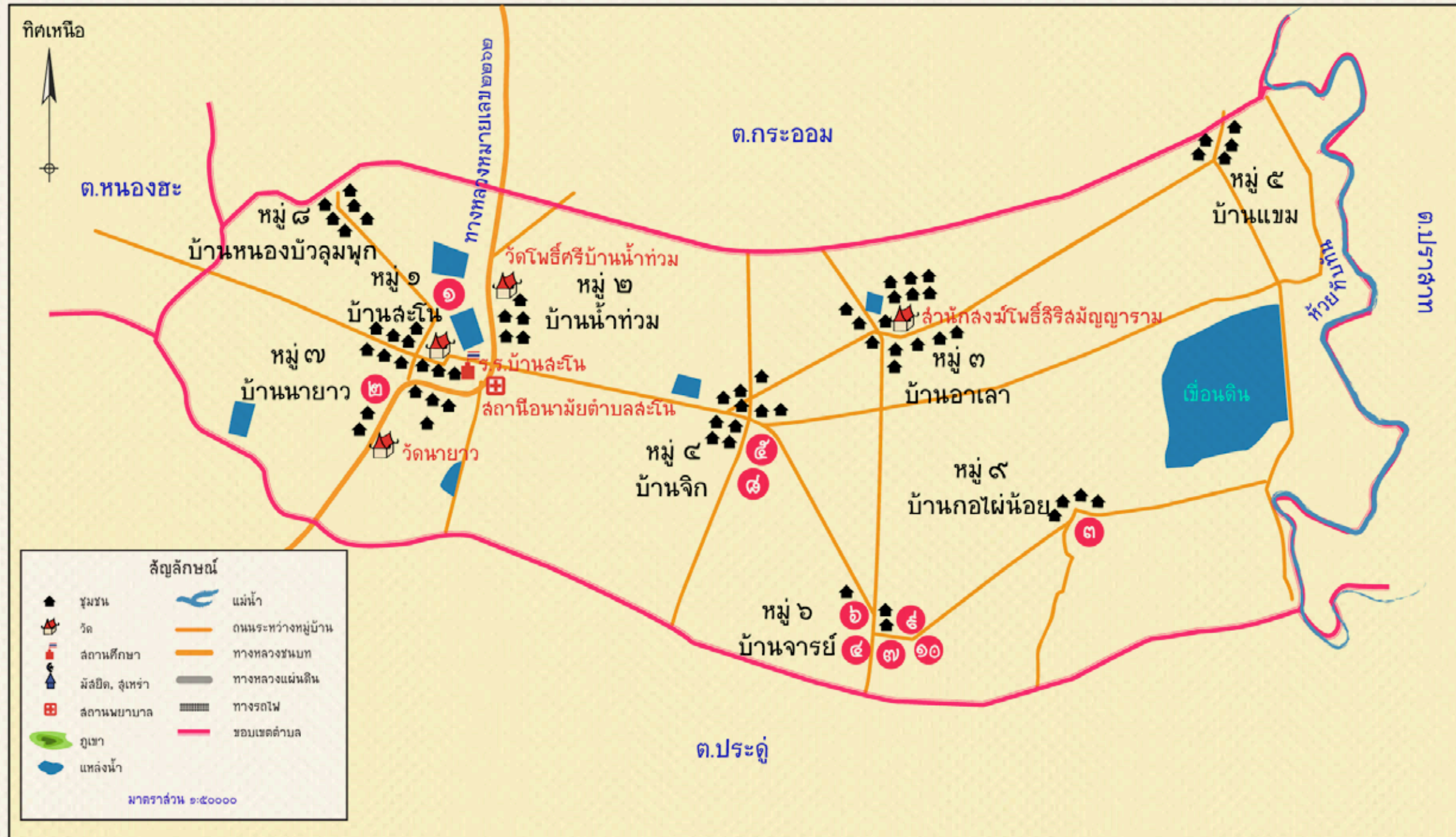

เมื่อได้ผู้สนใจที่ต้องการการเรียนรู้การใช้ เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก จึงเริ่มฝึกอบรม ในเบื้องต้น ๒ เรื่อง คือ เตาเผาถ่านคั่วยัด ๒๐๐ ลิตร มีผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ในการผลิตถ่านใช้เอง โดยโครงการฯ ได้สนับสนุน ชุดอุปกรณ์เพื่อเป็นจุดเรียนรู้และขยายผลต่อไป นอกจากนั้นยังนำความรู้เรื่องการทำบ่อหมักแก๊ส ชีวภาพ โดยได้คัดเลือกกลุ่มผู้สนใจที่ต้องการเรียนรู้ และมีความพร้อมด้านวัตถุดิบคือ มีมูลสัตว์หรือ สามารถจัดการหามูลสัตว์มาเป็นเชื้อตั้งต้นได้ รวมถึง พร้อมทั้งจะเป็นจุดถ่ายทอดให้กับครัวเรือนพอเพียงอาสาหรือคนอื่นๆ

นอกจากนี้ได้พัฒนาจุดเรียนรู้กระจายตามหมู่บ้านต่างๆ ๔ จุด และให้ วิทยากรชุมชนได้ฝึกการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ เปิดสอนให้กับครัวเรือน พอเพียงอาสาเข้าร่วมเรียนรู้ และเกิดการพัฒนาทักษะคิดค้นเทคนิคต่างๆ ด้วยตนเอง จนสามารถถ่ายทอดเทคนิควิธีการได้ ถือเป็นการต่อยอดจาก สิ่งที่ได้รับและสานต่อเกิดเป็นความรู้ใหม่ ทดลองพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลถึง ความภาคภูมิใจ เกิดผู้นำใหม่ๆ ในด้านพลังงานทดแทนในชุมชน นำมาซึ่ง การขยายผลเผยแพร่ความรู้ไปสู่พื้นที่กว้างขึ้น แนวคิดจากการนำพลังงาน ทางเลือกมาใช้นี้ เป็นผลมาจากการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ครัวเรือน พอเพียงอาสาเห็นแนวทางว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานใน ครัวเรือนลงได้อย่างไร ผลพลอยได้ตามมาคือเกิดคนอาสาที่เข้าร่วมโครงการ ทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า การเลืกตัดไม้เพื่อนำมาใช้เป็นพลังงาน ยกเลิกระบบพลังงานแบบดั้งเดิม ที่ทำให้ทรัพยากรสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ 💧

■ แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลสะโน

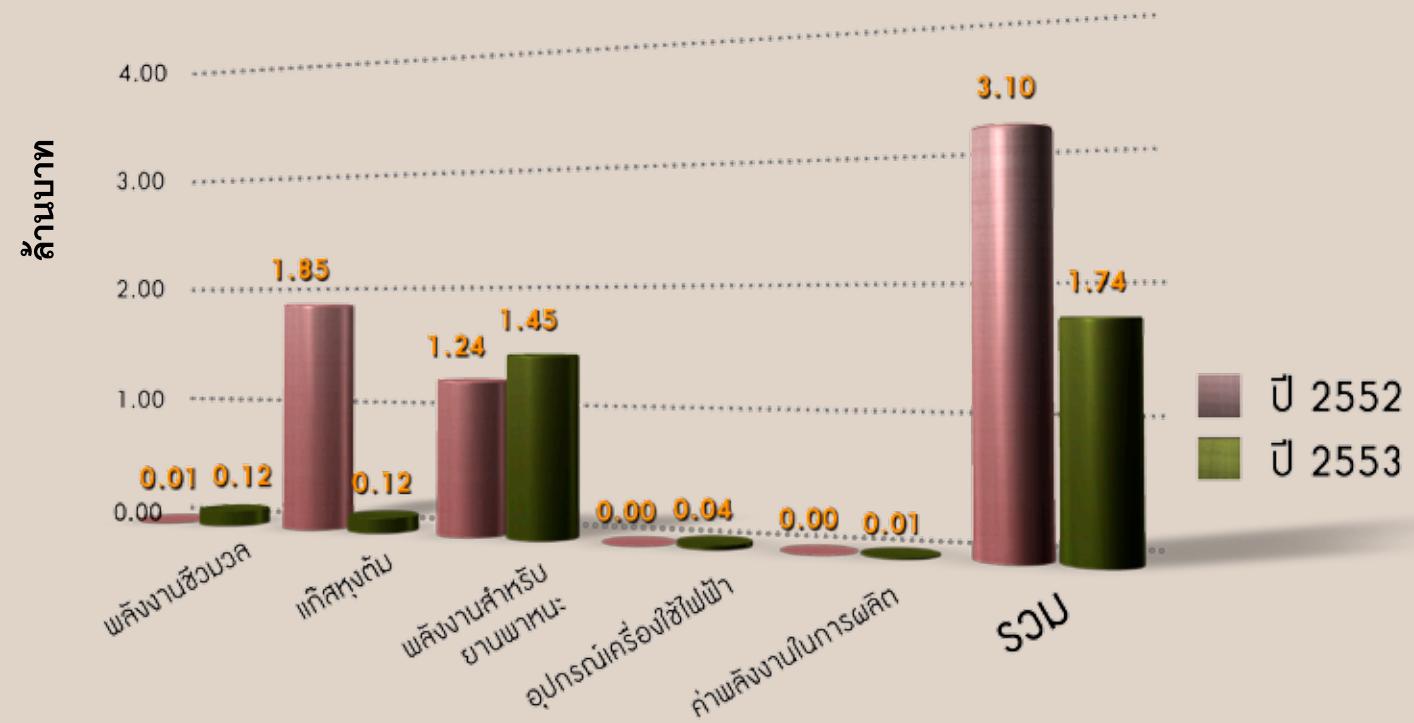
จุดเรียนรู้

- ๑ จุดเรียนรู้การเพาะพันธุ์กล้วยไม้
- ๒ จุดเรียนรู้บัญชีครัวเรือน/กลุ่มออมทรัพย์
- ๓ จุดเรียนรู้จักสาน
- ๔ จุดเรียนรู้เตา ๒๐๐ ลิตร
- ๕ จุดเรียนรู้หมักชีวภาพ
- ๖ จุดเรียนรู้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก
- ๗ จุดเรียนรู้การเพาะเห็ดขอนไม้
- ๘ จุดเรียนรู้การทำอิฐดินประสาน
- ๙ จุดเรียนรู้วิธีปลูก
- ๑๐ จุดเรียนรู้การทำบ่อหมักชีวภาพ

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายจ่ายด้านพลังงานรวมปี ๒๕๕๓ ลดลงเป็นเงิน ๑.๖๖ ล้านบาท คิดเป็น ๔๔% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุด มาจากแก๊สหุงต้ม ลดลงเป็นเงิน ๑.๘๕ ล้านบาท

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายด้านพลังงาน ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๘๕,๕๑๔ กิโลกรัม จากการทำปุ๋ยอินทรีย์พลังงานทดแทน
ที่ใช้แก๊สหุงต้ม และ การปลูกต้นไม้

kgCO₂

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายถวิล คงนิล
๒. นายศักดิ์ สระแก้ว
๓. นางเทียน นามนุ
๔. นางสุทิน เพชรทะวงศ์

๕. นายสมาน ประสาน
๖. นางคาล ศรีเพชร
๗. นายสังคม อบอุ่น

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายพันธ์ บุญเต็ม
๒. นางจรรยา สระแก้ว
๓. นายเกตุ บุญธรรม
๔. นายถวิล คงนิล
๕. นายสมหวัง ธรรมนุช
๖. นายสวัสดิ์ แจ้งสว่าง
๗. นายศักดิ์ สระแก้ว
๘. นายหัด นามนุ
๙. นายเหลิม สระแก้ว
๑๐. นางล้อม สระแก้ว
๑๑. นายบัศร สระแก้ว
๑๒. นายแป้ง ปางสุฯ
๑๓. นางลอย นามนุ
๑๔. นางละอองดาว สมสามารถ
๑๕. นายควน สระแก้ว
๑๖. นายเหลื่อม นามนุ
๑๗. นายพร สิมจารย์
๑๘. นายไสว สิ้นสุพรรณ

๑๙. นายสนธิ สมัญญา
๒๐. นายทองม้วน สมัญญา
๒๑. นางจันทร์ กุสุตา
๒๒. นายสมอวย พิมพ์แก้ว
๒๓. นางเอกราจรัตน์ รุ่งศรี
๒๔. นางจำนงค์ บุตรดี
๒๕. นายหอม บุญเต็ม
๒๖. นายพรม สมัญญา
๒๗. นางบุญเรือง สระแก้ว
๒๘. นายสามารถ สมัญญา
๒๙. นายพลอย อบอุ่น
๓๐. นายประโยชน์ มالا
๓๑. นางเทียน นามนุ
๓๒. นางสาวนารีย์ บุญเพิ่ม
๓๓. นางสุทิน เพชรทะวงศ์
๓๔. นางเปียง บุญประกอบ
๓๕. นางสาวทัก สิ้นสุพรรณ
๓๖. นางบุญ สิ้นสุพรรณ

๓๗. นางสนธิ สระแก้ว
๓๘. นางอุ่น สิ้นสุพรรณ
๓๙. นางพู บุญเพ็ง
๔๐. นายเทียน ภิรมย์จิต
๔๑. นางอม ธนุทอง
๔๒. นายสุบัน สมัญญา
๔๓. นางปิยะวัลย์ กันหา
๔๔. นางสาวชล บุญธรรม
๔๕. นางนวล ชัยภา
๔๖. นางสมพร อินทร์หอม
๔๗. นายศุ อุทุม
๔๘. นายบุญทัน บัวไข
๔๙. นายเสาร์ หงษ์แก้ว
๕๐. นายประเสริฐ บุญเต็ม
๕๑. นายชาติ บุตรดี
๕๒. นางหิวน บุตรดี
๕๓. นายอรรถพล หาญเสมอ
๕๔. นางแก้ว สมัญญา

๕๕. นางคาล ศรีเพชร
๕๖. นายวัฒนพล บุญเพ็ง
๕๗. นายบุญเลิศ พวงพล
๕๘. นายสมาน ประสาน
๕๙. นายประสิทธิ์ คงยืน
๖๐. นายพวน ชัยภา
๖๑. นายเลียง ศรีสุข
๖๒. นายสังคม อบอุ่น
๖๓. นางบุญเรือง นวลิมัยนาม
๖๔. นายบุญทัน สระแก้ว
๖๕. นายไม้ สระแก้ว
๖๖. นางเปี้ย ภูทองเมฆ
๖๗. นางเพชรธรรมาภรณ์ สิงจานุสงค์

๖๘. นายจิม หาญเสมอ
๖๙. นางอำนวย ปะคังทาเน
๗๐. นางจินตนา นวลิมัยนาม
๗๑. นางบัวจันทร์ ยงเพชร
๗๒. นางแพง อบอุ่น
๗๓. นายสุริการ สิ้นสุพรรณ
๗๔. นายสถิน คะหาญ
๗๕. นายสำเนียง อบอุ่น
๗๖. นางทองลิม บุญไทย
๗๗. นายจันทร์ สระแก้ว
๗๘. นางคำทอง นวลิมัยนาม
๗๙. นายบุญสม สิ้นสุพรรณ
๘๐. นายรินทร์ วงศ์สกุล

๘๑. นายทองม้วย บุญเต็ม
๘๒. นายแก้ว สระแก้ว
๘๓. นางมัน พันดี
๘๔. นายชัยวัฒน์ สมแก้ว
๘๕. นายชาญ ต่างทอง
๘๖. นางบุศราภรณ์ ชัยภา
๘๗. นางเย็น สระทอง
๘๘. นายสาร ต่างทอง
๘๙. นายสมบัติ ไมยวรรณ
๙๐. นายทน นิลทัย
๙๑. นายเสาร์ บุตรดี
๙๒. นายคำ บุตรดี
๙๓. นางกา ชัยภา

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางพัชรินทร์ กิ่งวิจิต
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวสุปราณี ทับสกุล
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจไทรรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com